సమాంతర రేఖలు

"మేడమ్ !"

బట్టలషాపులో, బట్టలు ఖరీదుచేస్తున్న లలితమ్మ తిరిగి చూచింది. ఆమెకు కాస్త దూరంలో, అదే షాపులోని మరో వింగ్‌లో చీరెలు సెలెక్టుచేస్తున్న ఓ యువతి చిరునవ్వుతో కనిపించింది. ముదురు ఎఱుపు ప్యూర్ క్రేప్ సిల్కు చీరె, తెల్లని జరీ అంచు పట్టు జాకెట్టూ, మెడలో రవ్వల నెక్లెస్, చేతులకు కెంపుల గాజులతో, అపర మహాలక్ష్మిలా వెలిగి పోతున్న ఆ యువతి ఎవరో గుర్తుకురాలేదు లలితమ్మకు. ఆవిడ పిల్చింది తననుకాదేమోనన్న వూహకూడా కలిగింది. ఆవిడ మీదనుంచి దృష్టి మరలించుకుని, సేల్స్‌బోయ్‌తో 'ఈ పంచల చాపూ, ఈ నేతచీరె, రెండుజతల నిక్కర్లూ, చొక్కాలూ పేకెట్టు కట్టించండి. బిల్లు ఇస్తాను !' అంది.

"మేడమ్ ! నన్ను గుర్తుపట్టలేదూ ?" మెల్లిగా భుజం మీద చెయ్యివేసి అడుగుతున్న ఆ యువతివేపు విస్మయంగా, పరీక్షగా చూచింది లలితమ్మ. మనస్సు జ్ఞాపకాల దొంతరలను వెదుకుతోంది.

"నన్ను మీరు గుర్తుపట్టలేకపోయినా, వెయ్యిమందిలో వున్నా మిమ్మల్ని నేను గుర్తించగలను మేడమ్... మెడలమీద పడకుండా, మరీ మీద మీదకు కాకుండా, ఆరుపిన్నులతో అందంగా అమర్చివుండే మీ జుట్టుముడి మిమ్మల్నిపట్టిస్తుంది..."

చప్పున జ్ఞప్తికివచ్చింది లలితమ్మకు! వెంటనే ఆనందాతిశయంతో ఆమె పెదవులమీద చిరునవ్వు వెలిగింది.

"ఓ! అరుణా! నువ్వామ్మా! చాలా మారిపోయావ్! నేనసలు గుర్తించలేకపోయాను. కాకున్నా కాస్త చత్వారం కూడా వచ్చేసిం దీమధ్య!" లలితమ్మ నొచ్చుకుంది! ఎన్నో సంవత్సరాల తర్వాత కన్నబిడ్డను కళ్ళతోచూచే అవకాశం లభించిన మాతృహృదయపు ఆనందం ఆమె కళ్ళల్లో ప్రతిఫలిస్తోంది.

"అమ్మగారూ! ఈ ఆరు చీరెలూ, బ్లౌజ్‌పీస్‌లూ ప్యాకెట్ కట్టమన్నాం-?" సేల్స్‌బోయ్ వినయంగా అడిగాడు అరుణనుద్దేశించి.

"ఆఁ! ఆ ఎనిమిదిగజాల కంచి పట్టుచీరెకూడా కలిపి ప్యాక్ చెయ్యి. మేడమ్! మీ రేం ఖరీదుచేస్తున్నారో చెప్పండి. సెలెక్టుచేసుకుని త్వరగా వెళ్దాం! బయట కారుంది!" అరుణ గడగడ చెబుతోంది.

షాపులోని అందరికళ్లూ తమిద్దరిమీదే ఉండటం లలితమ్మ గమనించకపోలేదు. బిల్లు చెల్లించబోయిన లలితమ్మను వారించింది అరుణ! "అదలా వుంచండి మేడమ్! నరసింహం! ఈ ప్యాకెట్ బిల్లుకూడా మా అకౌంటులో వెయ్యి..." అంది హుందాగా షాపు ఓనర్‌తో.

"అదేమిటరుణా!" అడ్డు చెప్పబోతున్న లలితమ్మ మాటలకు అడ్డొస్తూ, "అదంతేలెండి మేడమ్! మీరు రాండి."

ఇక రాననటానికి అవకాశంకూడా ఇవ్వలేదు అరుణ.

కారులో అరుణ ప్రక్కన కూర్చున్న లలితమ్మ హృదయంలో ఎన్నో ఆలోచనలు రేగుతున్నాయి. షాపు యజమాని స్వయంగా పేకెట్లుపట్టుకవచ్చి కారులో పెట్టాడు... "మళ్ళీ సంక్రాంతి పండుగకు తమరు మా షాపుకు దయ చెయ్యాలి. క్రొత్త డిజైన్సుకు ఆర్డరిచ్చి వున్నాం. ఈ లోగా ఎప్పుడేరకం బట్టలుకావాలన్నా ఫోన్ చేస్తే చాలు. స్వయంగా తమ ఇంటికి పట్టుకురాగలం..."

"అలాగే!" హుందాగా తలఊగించింది అరుణ! కారు మెత్తగా వెళ్తోంది.

"మేడమ్! ఇక్కడుంటున్నారా మీరు? నా అడ్రస్ తెలీలేదా? లేక ఈ అల్లరిపిల్ల అరుణని మర్చిపోయారా! నిజం చెప్పండి మేడమ్! ఈ పదేళ్ళలో ఏ ఒక్కసారేనా నేను మీకు గుర్తొచ్చానా? ఈ రోజేనా షాపులో నేను మిమ్మల్ని చూశాను కాబట్టి సరిపోయింది. లేకుంటే మనమసలు కలుసుకునే వాళ్లమే కాదు కాబోలు."

అరుణలో సంతోషమూ, ప్రేమా, ఉత్సాహమూ సమ పాళ్ళలో ఉరకలు వేస్తున్నాయి.

లలితమ్మ వాత్సల్యంగా అరుణవీపు నిమిరింది. "ఎన్నో మార్లు స్మృతిపథంలో మెదిలేదానివరుణా! రెండేళ్ళక్రితం, మా బంధువులమ్మాయి పెళ్ళికి విశాఖ వెళ్ళినపుడు, మీ అమ్మ గారు కన్పించారక్కడ. పెళ్ళికొడుకు వేపు బంధువులతో వచ్చారట. నిన్ను గురించి అడిగితే, నువ్వూ, మీ వారూ

ఫారిన్‌లో వున్నారనీ, బహుశా ఓ సంవత్సరం తర్వాత వస్తారనీ చెప్పారు మీ అమ్మగారు. ఇంతకూ పిల్లలా?'' మాటమారుస్తూ అడిగింది లలితమ్మ!

"ఒక్క బాబు! ఏడో సంవత్సరం వచ్చింది వాడికి. మదనపల్లిలో కాన్వెంట్‌లో చేర్పించాము. అప్పుడప్పుడూ నేనూ, వారూ వెళ్ళి చూసొస్తుంటాం. ఈ మధ్యనే ఇక్కడ బంగళాకొని సెటిల్ అయ్యాం మేడమ్! అన్నట్లు మీ తమ్ముడు రామకృష్ణ ఏంచేస్తున్నాడు? పెళ్లయిందా? పిల్లలా?" ఆ ప్రశ్నల్లో కేవలం యోగక్షేమాలు విచారిస్తున్న ధ్వని తప్ప, ఏలాంటి ఉద్రిక్తతా లేకపోవటం లలితమ్మను ఆశ్చర్యంలో ముంచెత్తింది క్షణకాలం.

''ఇక్కడే ఓ ఆఫీసులో గుమాస్తాగా వుంటున్నాడు. భార్యపేరు కల్యాణి. ఆ అమ్మాయికూడా అదే ఆఫీసులో టైపిస్ట్‌గా పనిచేస్తోంది. ఇద్దరు మగపిల్లలు.''

''మీరింకా లెక్చరరుగానే పనిచేస్తున్నారా మేడమ్! ఏమిటో చాలా పెద్దవారుగా మారిపోయారు మేడమ్!''

లలితమ్మ చిరునవ్వు నవ్వింది. "వయస్సు ఎక్కువౌతున్న కొద్దీ, మనిషిలో మార్పురాదా అరుణా? ఓపిక లేక ఉద్యోగం మానేశాను...కానీ ఈమధ్యే ఏమీ తోచకపోవటంతో, చిన్న ట్యుటోరియల్ కాలేజీ ఒకటి పెట్టాను, ఆడపిల్లలకు ప్రత్యేకంగా! ఇద్దరు బి.ఇ.డి. టీచర్స్ నాకు సాయంగా పెట్టుకున్నాను. వాళ్లిద్దరూ టీచ్ చేస్తారు సాధారణంగా! ఎప్పుడేనా ఓపిక, హుషారు వున్నప్పుడు ఒక అవర్ క్లాసు తీసుకుంటాను నేను. అంతే!'' ఇంద్రభవనంలాటి బంగళాముందు ఆగింది కారు.

"రాండి మేడమ్ !" అనుసరించింది లలితమ్మ.

"వీరే మావారు మోహన్‌రావు. వీరు, నే కాలేజిలో చదివే రోజుల్లో మా మేడమ్ లలితమ్మగారు... నాకు మదర్ లాంటి వారు కూడా."

హాల్లో సోఫాలో కూర్చుని అరుణ రాకకోసం ఎదురు చూస్తున్న అందమైన యువకుడు- మోహన్‌రావు చిరు నవ్వుతో చేతులు జోడించాడు, అరుణ పరిచయంతో! క్షణంలో లలితమ్మలో ఎన్నో భావాలు రేగాయి. అందంలో, ఐశ్వర్యంలో, మోహనరావు పక్కన, రామకృష్ణను నిలబెడితే, ఎంతో తేడా స్పష్టంగా కనిప్పిస్తుంది.

అరుణ గబగబా కబుర్లు చెబుతోంది ఆగకుండా. కూల్ డ్రింక్‌లూ యాపిల్‌ముక్కలూ, ద్రాక్షపండ్లూ, అన్నిటిల్లో తన అనురాగాన్ని నింపి, వద్దన్నా తినిపిస్తోంది.

"అరుణా, రామకృష్ణ, కల్యాణీ నాకోసం ఎదురు చూస్తుంటారమ్మా! చీకటి పడబోతుంది కూడాను. ఎలాగూ ఇక్కడే వుంటాంగా! మరోసారి తీరికగా వచ్చి, నీవు కోరినట్లే, మీ ఇంట్లోనే భోజనం చేస్తాను. సరా!" అంది లలితమ్మ. అతి కష్టంమీద అంగీకరించింది అరుణ.

ఓ వెండి పళ్ళెంలో కంచిపట్టుచీర, పట్టురవికెల గుడ్డ, తాంబూలం పట్టుకు వచ్చింది అరుణ. లలితమ్మ నుదుటను బొట్టు పెట్టింది.

"ఇవన్నీ ఎందుకమ్మా!" ఆశ్చర్యంగా చూస్తూ అంది లలితమ్మ.

"అడ్డుచెప్పకండి మేడమ్!" అరుణ కంఠస్వరం కంపిస్తూంది ఆర్ద్రంగా. అరుణ చేతులు, లలితమ్మపాదాల మీద మృదువుగా రాస్తున్నాయి, పసుపురాసే నెపంతో! మెల్లిగా అంది అరుణ :

"ఆ నాడు మీరు వ్రాసిన ఉత్తరం చదువుకుని, మిమ్మల్ని ఎంతగానో తిట్టుకున్నాను. మీ రెంతటి కఠినాత్మ లనో నిందించాను మేడమ్! కానీ... తర్వాత అర్థమయింది నాకు, మీరు నాకు దూరంగా వెళ్ళినా, నా మీద ఎంత వాత్సల్యంతో దీవెనలు కురిపించారో, ఎంత చక్కటి వరం ప్రసాదించారో. నా అవివేకతకు, మిమ్మల్ని అర్థం చేసుకోలేక పోయిన నా తెలివితక్కువ తనానికి, ఎంతగానో పశ్చాత్తాప పడ్డాను మేడమ్. ఈ పదేళ్ళలోనూ, చల్లని సాయం సమయాలలో, ప్రశాంతమైన వెన్నెల రాత్రులలో, అమృత వాహినిలాటి నా ఈ జీవిత వాహినిలో, అనుక్షణం మిమ్మల్ని తలుచుకుంటూనే వున్నాను. మేడమ్! మీరు పెట్టిన దీపమే ఇది. ఈ స్వర్గతుల్యమైన జీవితం, నా ఈ ఐశ్వర్యం, ఆనందం అన్నీ మీ రానాడు- నాకు పరోక్షంగా ఉత్తరం ద్వారా ప్రసాదించిన వరాలే మేడమ్."

అరుణ కళ్ళలో నీళ్లు తళతళ లాడుతున్నాయి. పసుపు రాయటం అయిపోయినా, ఇంకా ఆమె చేతివ్రేళ్లు లలితమ్మ పాదాల్ని మృదువుగా స్పృశిస్తూనే వున్నాయి.

"పిచ్చితల్లి!" లలితమ్మ కళ్ళు ఆనందంతో వర్షించాయి "నా వరమేమిటమ్మా! భగవన్నిర్ణయం! నీ అదృష్టం! నా

శిష్యురాలు ఇంతటి ఉచ్ఛస్థితిలో ఉండటమూ, ప్రశాంతమైన, సుఖప్రదమైన వైవాహిక జీవితం గడవటం, కళ్ళారా చూస్తున్న నా హృదయం సంతోషంతో ఉప్పొంగి పోతోంది అరుణా! భగవంతుడు, ఇలాగే నీ జీవితాన్ని చల్లగా హాయిగా సాగేలా చూడాలని నిండు మనసుతో కోరుకుంటున్నా నమ్మా!"

అరుణ లలితమ్మ వేపు చూచింది! అర మోడ్పు కన్నులతో కూర్చుని, తన తలమీద చేయివేసి నిమురుతున్న ఆమె ముఖం, ముల్లోకాలకూ తల్లిఅయిన జగజ్జనని ముఖారవిందంలా కన్పించింది క్షణకాలం.

కారులో రెండు బుట్టలనిండా రకరకాల పండ్లూ, ఓ బుట్టనిండా పూలూ, పట్టుకవచ్చి పెట్టాడు నౌకరు. లలితమ్మ వారించ లేదు. గేటు వరకూ కారు వెంట వచ్చి, సాగనంపారు అరుణ, మోహన్‌రావులు.

కారు మెత్తగా వెళ్తోంది. అందాకా ఓ విధమైన మైకంలోవున్నట్టున్న లలితమ్మహృదయం మెల్లిగా మామూలు పరిస్థితిలోకి వచ్చింది. అరుణను తల్చుకుంటున్న కొద్దీ కలుగుతున్న ఆనందాతిశయంతో బాటు, రామకృష్ణ జీవితాన్ని గురించిన మీమాంసకూడా మెల్లగా బయల్దేరింది ఆమెలో! ఒక్కో సంవత్సరంగా, పది సంవత్సరాలు వెనక్కు వెళ్ళిందామె హృదయం. ఆ సంఘటనలన్నీ దృశ్యాలుగా కన్పిస్తున్నాయి, ఆమె మనోనేత్రంముందు.

* * *

సరిగ్గా పది సంవత్సరాల క్రితం...

ఆరోజు... లాన్ మీద పడుతున్న సాయం సమయపు సూర్యకిరణాలవేపు చూస్తూ వరండాలో కుర్చీలో కూర్చుని ఏదో ఆలోచిస్తోంది లలితమ్మ.

"మేడమ్! మేడమే! మీతో మాట్లాడాలండీ!'' అరుణ కంగారుగా గేటు తోసుక త్వరత్వరగా రాబోయింది. కానీ గేటు ప్రక్కనున్న ఇనుపతీగె కంచెకు, ఆమె జార్జెట్ చీరె చెరగు తగులుకుని పర్రున చిరిగింది.

"మెల్లిగా! మెల్లిగా! ప్చ్! ఎలా చిరిగిపోయిందో చూడు పమిటికొంగు!" మందలింపు ధోరణిలో నొచ్చుకుంటూ అంది లలితమ్మ.

"హుఁ! జీవితమే చిరిగిపోతుంటే, వెధవ పమిటకొంగు చిరిగితే ఏం పోయిందిప్పుడు?" నిస్పృహగా అంటూ లలితమ్మ పక్కనున్న మరో కుర్చీలో కూర్చుంది అరుణ! అందంగావున్న ఆ అమ్మాయి ముఖమంతా చిరుచెమటతో తడిసి, మంచు బిందువులతో నిండిన అరవిరిసిన లేత గులాబి పువ్వులా ఉందని పించింది లలితమ్మకు. కానీ అరుణ గొంతులో కొత్తగా ధ్వనిస్తున్న నిస్పృహ, ఆమెలో నవ్వునూ, ఆశ్చర్యాన్నీ తెప్పించింది.

"అలా నవ్వకండి మేడమ్! మీకన్నీ నవ్వులాటగానే ఉంటాయి!'' బుంగమూతితో కోపంగా అంటున్న అరుణను చూస్తుంటే మరి నవ్వాగలేదు లలితమ్మకు!

"అది కాదమ్మా అరుణా! అసలు సంగతేమిటో చెప్ప కుండా ఏమిటేమిటో 'అనొటేషన్స్' వల్లిస్తే నేనేం చెయ్యను మరి? ఇంతకూ సంగతేమిటీ?"

"రేపు నన్ను చూడటానికి పెళ్లివారొస్తున్నారు! ఆ రాబోయే వరుడు మోహన్‌రావుట! ఇంజనీరు! చాలా ఆస్తి పరులు అతగాడి తలిదండ్రులు! మోహన్‌రావొక్కడే సంతానం... అతనికే ఇచ్చి నన్ను వివాహం చేసేట్లు నాన్న గారు, అమ్మ నిశ్చయించేశారుట కూడా. రేపి పెళ్ళిచూపులు ఓ తంతు మాత్రమే!" ఆవేశంగా చెప్పింది అరుణ.

"అయితే?" అర్థంగాక అడిగింది లలితమ్మ!

"నా కిష్టంలేదు మేడమ్," బెదురుతూ చూస్తూ అంది అరుణ.

"ఏం? మోహన్‌రావు అందంగా వుండడా?"

"ఉంటాడుట."

"మరి?"

"ఏమో నా కిష్టంలేదు."

"ఏమిటి పెళ్లా? పెళ్ళికొడుకా?" రెట్టించి అడిగింది లలితమ్మ.

"రెండూను."

"మరి ఆ సంగతి మీ అమ్మగారితో చెప్పలేక పోయావా?" అన్నివిధాలా అనుకూలమైన ఆ సంబంధం అరుణ ఎందుకు వద్దంటూందో, ఆ విషయం ప్రత్యేకించి తనతో చెప్ప

కోవటానికి ఇంత ఖంగారుగా ఎందుకు వచ్చిందో బోధపడటం లేదు లలితమ్మకు.

"చెప్పాను మేడమ్." నవ్వి వూరుకుంది. 'నీకేం తెలుసమ్మా నీ బాగోగులు? మాకు తెలుసులే!' అనేభావం నిండివుందానవ్వులో. "పైగా మా అమ్మేమందో తెలుసా? 'కావలిస్తే నీక్కాబోయే వరుడు మోహన్‌రావుని గురించి, వివరంగా మీ మేడమ్ లలితమ్మగారితో చెప్పు. ఆవిడ నీకీ సంబంధం తగదు, అని చెబుతుందేమో అడుగు. అలా ఆవిడ చెప్పిందంటే, మేం ఇచ్చినమాట తప్పి అయినా, ఈ పెళ్ళి ఆపేస్తాము. సరా?' అంది ఇందాక నా మార్గం పడలేక! అందుకే నేను మీ దగ్గరకు వచ్చాను మేడమ్!"

లలితమ్మ ఆశ్చర్యంగా వింటోంది.

"మీ సలహాకూ, మీకూ, మా నాన్నగారూ, అమ్మా ఎంత విలువ ఇస్తారో మీకు తెలుసు మేడమ్! ఒక్కసారి నాతోపాటు మా ఇంటికి రాండిప్పుడు. ఈ పెళ్లి ఆపమని చెప్పండి మేడమ్." లలితమ్మ రెండుచేతులూ పుచ్చుకో బోతోంది అరుణ!

తెప్పరిల్లింది లలితమ్మ. "ఏమి టరుణా నువ్వంటున్నది? పెళ్లి ఆపమని చెప్పనా? ఎందుకని? అసలు అలా చెప్పటానికి కారణాలు నేనైనా తెలుసుకోవాలిగా? నువ్వు చెప్పిందాన్ని బట్టి చూస్తే మీ అమ్మా నాన్నగార్ల నిర్ణయంలో తప్పేమీ కన్పించటంలేదు! మరి నే నెలా చెప్పను?" అంది.

అరుణ మౌనంగా ఉండిపోయింది.

లలితమ్మలో ఏవేవో సందేహాలు చిక్కిరి బిక్కిరిగా రేగుతున్నాయి! అన్నివిధాలా చక్కగా వున్న సంబంధాన్నెందుకు తిరస్కరిస్తోంది అరుణ? అంత బలవత్తరమైన కారణమేమిటీ? కొంపదీసి అరుణ ఎవరినేనా ప్రేమిస్తోందా? బి. ఏ. ప్యాసైందన్నమాటేగానీ, అమాయకత్వం ఏ మాత్రం తగ్గని అరుణలో అన్ని భావాలకు చోటున్నదా?

"ఏమిటి మేడమ్ ఆలోచిస్తున్నారు?" మెల్లిగా అడిగింది అరుణ.

"ఈ రోజు నీ ప్రవర్తన నాకు వింతగా ఉన్న దరుణా! నిజం చెప్పు. ఎందుకు నీకీ పెళ్ళి ఇష్టంలేదు? ఆ విషయం నా చేత చెప్పించి పెళ్ళి ఆపించాలనే ఉద్దేశ్యం నీకెందుకు కలిగింది?" కాస్త కటువుగా అడిగింది లలితమ్మ! తలొంచుకుని మెల్లిగా గొణిగింది అరుణ:

"నేను ... నేను మీ రామకృష్ణను వివాహం చేసుకోదలిచాను మేడమ్." నెత్తిన పిడుగు పడ్డా అంతగా చలించదేమో లలితమ్మ! ఆ ఒక్కమాటా ఆమె నెత్తిన బండరాయిలా పడింది.

"రామకృష్ణనా! మా తమ్ముడు రామకృష్ణనా? ఏమిటి అరుణా నువ్వంటున్నది? లేక నేను పొరబాటుగా విన్నానా?" ఆశ్చర్యంతో ఉక్కిరిబిక్కిరౌతోందామె!

"లేదు మేడమ్! పొరబాటు వినలేదు మీరు. నిజంగానే చెబుతున్నాను. మీ తమ్ముడు రామకృష్ణనే వివాహం చేసుకుంటాను నేను. ఈ అంతస్తులూ, అంతరాలూ నాకు లెక్క

లేదు మేడమ్ ! మీరు ఒక్కసారివచ్చి మా అమ్మా నాన్నగార్లకీ సంగతి చెప్పండి! ముందు పెళ్ళి ఆపించండి! తర్వాత అసలు సంగతి చెప్పండి. మీ మాట తోసెయ్యరు మేడమ్ మా వాళ్లు!'' మళ్ళీ అలాగే ప్రాధేయపడుతోంది అరుణ.

శరీరమంతా చమటలు పట్టి, కొయ్యబారి నట్లయ్యింది లలితమ్మకు !

"ఏం మేడమ్ ! వెళ్దాం వస్తారా ?" అడుగుతోంది అరుణ.

మెల్లిగా పమిటె కొంగుతో ముఖమూ, మెడా తుడుచు కుంటూ లేచి నిల్చుంది లలితమ్మ.

''నన్ను బాగా ఆలోచించుకోనీ అరుణా! రేపు వస్తాలే !" అంది.

"నిజంగా ?'' సంతోషంతో క ను రె ప్ప లు టపటప లాడించింది అరుణ.

"ఊ !" తల ఊగించి లోపలికి వెళ్లింది లలితమ్మ. ఇక ఆమెను అట్టే యిబ్బంది పెట్టడం సబబు కాదని తోచింది కాబోలు, అరుణ గబగబ వెళ్ళిపోయింది.

అరుణ వెళ్లింతర్వాత, మళ్ళీ వచ్చి వరండాలో కుర్చీలో కూర్చుంది లలితమ్మ ! అరుణ మాటలు పదేపదే గుర్తుకొస్తున్నా యామెకు !

అరుణ, రామకృష్ణను ప్రేమిస్తోందా ? ఎప్పటినుంచి ? అసలు వీళ్లిద్దరికీ అంత సన్నిహిత పరిచయంకూడా లేదే ?

ఏమిటీ విధివైపరీత్యం? రామకృష్ణకూడా ఇలాటి ఊహల్లోనే ఉన్నాడా?

తన తర్వాత ఆరుగురు బిడ్డలు పుట్టి చనిపోయాక, ఆఖరున రామకృష్ణ పుట్టాడు అమ్మకు! రామకృష్ణను కని చనిపోయింది! రామకృష్ణకు ఆరేళ్ళు నిండేసరికి నాన్న చనిపోయాడు! అది మొదలు రామకృష్ణను అపురూపంగా తన కన్నబిడ్డలా పెంచింది తను. తనకు పెళ్ళయిందని పేరేగానీ, ఆ భర్తతో దాంపత్య జీవితం తను గడపనేలేదు! పెళ్ళయిన మరు సంవత్సరమే, అతగాడెందుకో సన్యాసుల్లో కలిసి, ఎక్కడికి వెళ్ళాడో, ఈ నాటికీ జాడలేదు! మెడలో మాంగల్యం, నుదుటను బొట్టు మాత్రం తను వివాహిత అనేందుకు చిహ్నంగా నిలిచాయి.

తిన్నగా ధైర్యంచేసి ఎం. ఏ. ప్యాసై లెక్చరర్ గా చేరింది. తనను కష్టాలలో ఆదుకుని ఎన్నిమార్లో డబ్బు సాయం చేసిన అన్నపూర్ణమ్మగారికీ, రామచంద్రయ్యగారికీ తను మనసులోనే కృతజ్ఞతలు వెల్లడించుకొంటూ ఉంటుందెప్పుడూ! వాళ్ళిద్దరి గారాబు బిడ్డే అరుణ! ఒక్కగానొక్క పిల్ల! కలిమికి లోటులేదు. గారానికి కొదవలేదు.

తన తమ్ముడు రామకృష్ణకంటే నాలుగేళ్ళు చిన్నది అరుణ. రామచంద్రయ్యగారు, అన్నపూర్ణమ్మలపై తనకున్న అభిమానానికీ కృతజ్ఞతకూ చిహ్నంగా, అరుణను తను బాగా దగ్గరకు తీసింది! అటు కాలేజీలో మేడమ్‌గానే గాక, ఇంటి దగ్గర తల్లి తర్వాత తల్లిలా అభిమానిస్తుంది అరుణ కూడా.

కానీ రామకృష్ణ తన పెంపకంలో తను ఊహించిన ఆకృతిలో తేలలేదు. అక్క సంపాదించి పెడుతోంది అనే భరోసా! చదువుమీద శ్రద్ధలేదు. అలా అని జులాయిగా తిరుగుతాడనే భయం ఏర్పడకున్నా, ఆ మెట్టు అందుకోవ టానికి ఎంతో కాలం పట్టదనే సంగతి లలితమ్మ అర్థంచేసుకుంది. ఎంత అందంగా వుంటాడో అంత బాధ్యతా రహితుడుగా తయారయ్యాడు! అస్తమానం సినిమాలూ, ఏవో చెత్త పుస్తకాలూ మినహా అతగాడికి మరో లోకమే లేకుండా పోయింది. ఎన్నిమార్లో తను మందలించింది. తిట్టింది. ఉహుఁ. మౌనంగా భరిస్తాడే గానీ- తన పద్ధతి మార్చుకోవడంలేదు రామకృష్ణ! తను వాడిమీద పెట్టుకున్న ఆశలన్నీ బుగ్గిపా లయినాయనే బెంగతో లోలోపల అలమటించిపోతోంది తను!

అలాటిది - ఈనాడు అరుణ, రామకృష్ణచేత ఆకర్షితు రాలైందా? కోరి అతగాణ్ణి వివాహం చేసుకొంటానని కోరు తోంది! అందుకు తన సహకారం అర్థిస్తోంది! ఏమిటీ తమాషా?

లలితమ్మ తీవ్రంగా ఆలోచిస్తోంది! ఓ విధంగా చూస్తే, ఈ అవకాశం తను ఉపయోగించుకోవచ్చేమో? కావలసినంత సిరి! లక్ష్మిలాటి అరుణ ఇల్లాలు! ఇక రామకృష్ణకేంకావాలి? తన తమ్ముడు దర్జాగా సిరిసంపదలతో తులతూగుతుంటే, చూచి ఆనందించటం కంటే తనకింకేం కావాలి? అరుణ కోరిక ఆసరాతో తన కోరికకూడా ఫలిస్తుంది....

కానీ..., కానీ అరుణ జీవితం? అరుణను తను కన్న బిడ్డలా ప్రేమిస్తోంది. నిజంగా తనే అరుణ కన్నతల్లి అయితే

ఇంత స్వార్థపూరితంగా ఆలోచించగలదా? బి. ఏ. నాలుగు సార్లు ఫెయిలయి, ఏ బాధ్యతా లేక అందం మాత్రం వున్న రామకృష్ణను తన బిడ్డకు తగిన వరునిగా నిర్ణయించగలదా? ఊహుఁ! వివేకమున్న ఏ తల్లీ చెయ్యలేదాపని!

లైటు వెలిగిస్తూ "అక్కయ్యా! చీకట్లో కూర్చున్నావేం?" అంటున్నాడు రామకృష్ణ!

ఉలికిపడి తమ్ముని వేపు చూచింది లలితమ్మ. మనోహరంగా ఉన్న రామకృష్ణ రూపం ఏ కన్నె హృదయాన్నయినా, గాలంవేసి లాగగలదు... కానీ... కానీ... ఓ దృఢ నిశ్చయాని కొచ్చింది లలితమ్మ.

"కృష్ణా! త్వరగా వెళ్ళి ఇద్దరుకూలీలను తీసుకురా! సామాను పేక్ చెయ్యాలి. రాత్రికే మనం బయల్దేరి వెళ్ళాలి... ఊఁ! త్వరగా! అన్నట్లు ఎవరికీ తెలియనివ్వకు ఇప్పుడే!"

ఆశ్చర్యంగా చూస్తున్న రామకృష్ణ వేపు ఉరిమి చూసింది లలితమ్మ! "వెళ్ళు; నా మాట వినవా?"

రామకృష్ణ వెళ్ళిపోయాడు. లెటర్ ప్యాడ్ తీసుకొని గబగబ ఉత్తరం రాయటం మొదలెట్టింది.

"అరుణకు ఆశీర్వచనములు.

బాగా ఆలోచించిన మీదట ఈ నిర్ణయాని కొచ్చాను అరుణా! పాలపొంగులాటి వయసు నీది. ఆ వయసులో కనిపించే ప్రతి వస్తువూ ఆకర్షణీయంగా, అందంగా కన్పించటంలో ఆశ్చర్యంలేదు. అందులోనూ యువతీ యువకులలో పరస్పరాకర్షణ బంగారు కలలు, వెండి జరీ

పరదాలా అల్లుకుంటుంది! అదీ తప్పుకాదు. కానీ నాకు నువ్వూ, నా రామకృష్ణా ఇద్దరూ రెండు కళ్ళలాటివారు! మీ ఇద్దరి మీదా నాకున్నది మాతృవాత్సల్యమే! మీ ఇద్దరి జీవితాలు సుఖశాంతులతో సాగటమే నే కోరే మొదటి కోరిక!

సాయంత్రం నువ్వు వెళ్ళాక, కాస్సేపు నేనూ ప్రలోభంలో పడిపోయాను. రామకృష్ణను గురించి నీకు పూర్తిగా తెలీదు! కొండకొననుంచి అగాధాల్లో పడటానికి సిద్ధంగా వున్న చిన్న పసిపాపలా వుంది వాడి స్థితి! చదువు వంటబట్టలేదు. బాధ్యత లేదు. శతవిధాలా ప్రయత్నించి, వాడు మారడని తెలిసి వదిలేశాను నేను!

అలాటి నా తమ్ముణ్ణి నువ్వు వివాహమాడితే, చక్రం తిరిగినట్లేకదా? నీతోబాటు వచ్చే సిరితో, నా తమ్ముడు బ్రతుకుతూంటే చూచి ఆనందించగలను! వాణ్ణి అంతటి ఉచ్ఛస్థితిలో చూడటంకంటే నా క్కావాల్సిందేముందీ?

కానీ...మరోవైపు నిన్ను గురించిన ఆలోచన నన్ను చుట్టుముట్టి, ఊపిరి సలపనివ్వలేదు అంతటి ప్రలోభంలోనూ.

నువ్వు కలిమిలో పుట్టావు. గారాలలో పెరిగావు. గులాబీలా తీరావు. అలాటి నిన్ను నీ కోరిక ఆసరాతో, నా స్వార్థచింతనతో రామకృష్ణకిచ్చి వివాహం చేస్తే, అది కేవలం నా కన్నబిడ్డగొంతు కొయ్యటమేనేమో! నేను చెబితే, నీ తరఫున వత్తిడివస్తే, నామీదఉన్న గౌరవం, నీమీదఉన్న ప్రేమకొద్దీ, మీ అమ్మా, నాన్నగారూ, ఇందుకు అంగీకరిస్తారని నాకు తెలును. కానీ ...అలాటి ద్రోహం నే చెయ్యలేను... చెయ్యను...

తల్లిదండ్రుల తర్వాత, వారిస్థానం గురువుది. అలాంటి పవిత్రస్థానంలోఉన్న నేను చేజేతులా నీకు ద్రోహంచేసి, నిన్ను అగాధాల్లోకి త్రొయ్యనా? కలిమివుంటే కావలసిన సదుపాయాల్ని కొనగలం! ఎన్నెన్నో విలాసాలూ భోగాలూ అమర్చుకోగలం! కానీ స్త్రీ జీవిత పరిపూర్ణతకు ఆలంబనమైన భర్త అనురాగాన్ని ఆ డబ్బుతోనే కొనగలమా?

నీ రాకతో, నీవు తెచ్చే ఐశ్వర్యంతో, రామకృష్ణ ధనవంతుడు కావచ్చు. కానీ గుణవంతుడౌతాడనే నమ్మకమేమిటి? ఆ డబ్బు ఆసరాతో వాడు ఇప్పుడున్న పరిస్థితికంటే మరింతగా దిగజారితే, ఆనాడు నీ స్థితేమిటి? అలాటి నరకంలో నిన్ను చేజేతులా త్రోసిన నా పాపానికి నిష్కృతి ఉంటుందా? ఒద్దు ఒద్దు! నా చిట్టిఅరుణా! నీ మేడమ్‌గా, నీ తల్లిగా నేనా పని చెయ్యలేను!

ఇక రామకృష్ణ సంగతంటావా? వయసు పెరిగినకొద్దీ, వివేకమూ, బాధ్యతా వస్తే సంతోషిస్తాను. లేకుంటే నే చేయగలిగిందేమీ లేదు. నీ తల్లిదండ్రులు నీ క్షేమం కోరేవారేగానీ నీకు ద్రోహంచేసేవారు కారమ్మా! వారు మనస్ఫూర్తిగా నిర్ణయించే వివాహం, నీకు శుభాన్ని సుఖ సంతోషాల్ని ప్రసాదిస్తుందేగానీ, అశాంతినీ, అశుభాల్ని కలిగించదు తల్లీ! వివాహం అన్నతర్వాత, అంతస్థులతేడా ఉండకూడదమ్మా!

నీ ఈ వయసులో నీకు అంతస్థులూ, అంతరాలూ వాటి విలువా తెలియవు. కానీ నాకుతెలుసు అరుణా! దిగుడుబావి, చేదబావీ, ఆకాశగంగా ఒకటేనంటావా? మూడింటికీ ఎంత తేడానో చూడు!

మూడుముళ్లూ పడ్డాక అంతరాలు గుర్తొస్తాయి. వైవాహిక జీవితంలోని మొదటి మెరుపు విరిగిపోయి— ఆతర్వాత జీవితంలో దంపతులకు నరకమే మిగులుతుంది.

నీ మైకం తొలగించుకో. నీ తల్లిదండ్రులను అనవసరంగా వ్యధ పెట్టకు. నువ్వు బిడ్డగా వారికి తీర్చవలసిన ఋణం అంటూ ఏదేనావుంటే, వారని అనవసర వ్యధకు గురి చెయ్యకుండా ఉండటం మొక్కటే నువ్వు చెయ్యవలసినపని.

మేడమ్ మోసగించిందని బాధపడకు. ఎక్కడున్నా, ఎలా వున్నా సదా నీ మేలు కోరుతుంటాను.

పిచ్చి ఆలోచనలూ, అఘాయిత్యాలూ చెయ్యబూనుకుంటే, నామీద ఒట్టే.

ఇక ఇక్కడ ఉండటం, ముఖ్యంగా రామకృష్ణను నీ ఎదురుగా ఉంచటం, నాకు సబబుగా తోచటంలేదు. అందుకే ఇక్కడ నా ఉద్యోగానికి రాజీనామాఇచ్చి వెళ్ళిపోతున్నాను. ఎక్కడికో ప్రస్తుతం తెలియజెయ్యను. మీ దంపతులకు నా శుభాకాంక్షలు. ఇక వుంటా."

శుభాశీస్సులతో,
నీ, మేడమ్
లలితమ్మ."

అంతే! ఉత్తరం అప్పటికప్పుడే పోస్టుచేసింది. రామకృష్ణ సలహా తీసుకోనూలేదు. అతగాడికాచనువు ఇవ్వనూలేదు. ఈ పదేళ్ళలో ఎన్నో మార్పులు జరిగాయి. ఇక్కడికి వచ్చాక ఒక సంవత్సరం మామూలుగానే జరిగిపోయింది. రెండో

సంవత్సరంలో లలితమ్మకు జాగాజబ్బుచేసింది. హాస్పిటల్ లోనే నాలుగు నెలలు ఉండవలసిన స్థితి ఏర్పడింది.

లలితమ్మ జబ్బే, రామకృష్ణలో అనుకోని మార్పును తెచ్చింది. అక్కదగ్గర డబ్బు తీసుకొని ఖర్చుచేయటంలోని ఆనందమేతప్ప తను సంపాదించి పెట్టవలసిన అవసరం ఇప్పటి దాకా అతగాడికి తెలిసిరాలేదు. అది తెల్సుకున్న రామకృష్ణ పశ్చాత్తాపంతో కుమిలిపోయాడు. తన నిస్సహాయ స్థితికి, తనమీద తనకే అసహ్యంవేసిం దతగాడికి.

అంతే! పట్టుదలగా చదివాడు. బి.ఏ. పూర్తిచేశాడు. ఓ ఆఫీసులో గుమాస్తాగా చేరాడు. బాధ్యతాయుతమైన వ్యక్తిగా మారాడు.

లలితమ్మకిది ఆశ్చర్యాన్నీ ఆనందాన్నీ కూడా కలిగించింది.

"అక్కయ్యా! ఇక నువ్వు ఉద్యోగం చెయ్యొద్దమ్మా! విశ్రాంతి తీసుకో!" మొదటిసారిగా అతగాడికొచ్చిన జీతం లలితమ్మచేతికిస్తూ, రామకృష్ణ అన్నమాటలకు ఆనందంతో మైమరచిపోయింది లలితమ్మ.

మరుసంవత్సరమే, తన ఆఫీసులోనే టైపిస్ట్‌గాపనిచేస్తున్న కల్యాణిని వివాహం చేసుకున్నాడు రామకృష్ణ.

అన్యోన్యంగా, ఆనందంగా కాపురం చేసుకుంటున్న ఆ చిన్న దంపతులనుచూచి మురిసిపోయేది లలితమ్మ.

గుమ్మడిపండ్లలాటి ఇద్దరుమగపిల్లలు అల్లరిచేస్తూ ఇల్లంతా తిరుగుతుంటే, కల్యాణి 'వదినా! వదినా!' అంటూ కబుర్లు

చెబుతూంటే, రామకృష్ణ 'అక్కయ్యా! నువ్వు పెట్టిన దీపమే ఇది!' అంటూంటే, 'ఇంతకంటే కలిమీ, అదృష్టమూ మరేం కావాలి ?' అనుకోవటం పరిపాటైపోయింది లలితమ్మకు.

కానీ ఒక్కోసారి అరుణ గుర్తుకొచ్చేది. రామకృష్ణలో ఈ మార్పు ముందే వచ్చిఉంటే ? అరుణ కోరినవిధంగా, అరుణా రామకృష్ణలు భార్యాభర్తలయ్యుంటే ? రామకృష్ణ ఇలాటి చిన్న ఇంట్లో, గుమాస్తాఉద్యోగంలో ఉండేవాడు కాడేమో ! కారులో...బంగళాలో... నౌకర్లూ దాస దాసీలూ, లక్షల డబ్బూ మధ్య...

తన ఊహకు తనే నవ్వుకొనేది లలితమ్మ.

ఇప్పుడు రామకృష్ణ కేం లోటు ?

చదువూ, సంస్కారమూ సమపాళ్లలోవున్న సమాన అంతస్థూ, ఆదరణా గల చక్కటిఇల్లాలు కల్యాణి వుంది. కలిమి ఎక్కువ లేకున్నా, జీవితావసరాలకు లోటులేని సంపద, అన్నిటికీమించి అనురాగబలం ఉన్న స్వర్గంలాంటి సంసారం. ముద్దులొలికే ఇద్దరు బిడ్డలు. ఇంతకంటే తనింకేం ఆశించాలి వాడికి ?

సమాంతర రేఖల్లా అంతస్థులలో, పద్ధతులలో ఉండే రామకృష్ణ, అరుణలను తను కలిపివుంటే, వివాహానంతరం వాళ్ళిద్దరూ ఇంతఅన్యోన్యంగా, హాయిగా జీవించగలిగేవారా ? అసలు రామకృష్ణలో ఈ నాడు తను చూస్తున్న మార్పు వచ్చేదా ? ఉహూఁ !

* * *

"అమ్మగారూ! ఏ నెంబరు ఇంటి దగ్గర ఆపమంటారు కారు?" డ్రైవర్ వెనక్కు తిరిగి చూస్తూ అడిగాడు.

పది సంవత్సరాల దృశ్యాలు తెరమరుగై మెల్లగా వాస్తవ ప్రపంచంలోకి వచ్చింది లలితమ్మ.

ఇంటి నెంబరు చెప్పింది.

కారులో దిగివస్తున్న లలితమ్మనూ, ఆమె వెనకాలే పండ్లబుట్టలూ, పూలబుట్టా మోసుకువస్తున్న డ్రైవర్‌ను చూచి క్షణకాలం ఆశ్చర్యపోయారు రామకృష్ణ, కల్యాణి!

కుర్రకుంకలిద్దరూ పండ్లబుట్ట మీదికి లంఘించేరు!

''అరుణ కన్పించిందిరా బట్టలషాపులో... ససేమిరా అని వాళ్ళింటికి పిల్చికెళ్ళింది!" ముక్తసరిగా మూడు ముక్కల్లో చెప్పింది లలితమ్మ.

"అలాగా!'' అన్నారిద్దరూ.

తలంటు స్నానం చేసివచ్చిన లలితమ్మ దగ్గరకు రామకృష్ణ, కల్యాణి, పిల్లలు వచ్చారు! అందరూ తను తెచ్చిన కొత్త బట్టలు కుట్టుకుని ఉండటంచూచి మురిసిపోయింది లలితమ్మ!

''కల్యాణీ! అక్కయ్యకు నే తెచ్చిన చీరె తెచ్చి ఇవ్వు! ఈ రోజు దీపావళి కదూ? త్వరగా టపాకాయలు పేలుద్దాం అందరం కలిసి!'' రామకృష్ణ హుషారుగా కేకవేశాడు.

సంధ్య చీకట్లు ఆవరిస్తున్నాయి! అమావాస్య గాఢాంధకారాన్ని చీల్చివేస్తూ ప్రమిదెలు వెలుగుతున్నాయి అందరి లోగిళ్ళలో. కలవారికీ లేనివారికీ సమంగా సంతోషాన్ని పంచి ఇచ్చే దీపావళి పండుగశోభ అంతటా చిందులు వేస్తోంది.

ఇత్తడి పళ్ళెంలో నేతచీర, గ్లాస్కో రవికె, తాంబూలం తీసుకొచ్చి, లలితమ్మ కాళ్ళకు పసుపు రాసి, బొట్టు పెట్టి నమస్కరించింది కల్యాణి!

"ఇదేమిట్రా!" సంతోషమూ ఆనందమూ కలిసి ధ్వనించాయి ఆమె కంఠంలో.

"మా శక్తి ఇంతే అక్కయ్యా!" నవ్వుతూ అన్నాడు రామకృష్ణ!

"అదే పదివేలు!" అనుకుంది లోలోపల లలితమ్మ.

పిల్లలిద్దరూ వాకిట్లో చేరి అప్పుడే మొదలెట్టారు టపాకాయలూ, కాకరొత్తులూ వంతుల వారీగా కాల్చటానికి! కల్యాణి వాళ్ళకు జాగ్రత్తలు చెబుతోంది.

చటుక్కున లలితమ్మ పాదాల దగ్గర కూర్చుని, పసుపుతో వున్న ఆమె పాదాలు మెల్లిగా రాస్తూ అన్నాడు రామకృష్ణ:

"అక్కయ్యా! ఈ నా సర్వం నువ్వు సృష్టించి ఇచ్చిందే! ఆనాడు ... ఆ రాత్రి అలా నువ్వు నన్నిక్కడికి తీసుకొని రాకుంటే, బహుశా నా జీవితంలో మార్పు వచ్చేది కాదేమో! ఓ విధంగా చూస్తే, అరుణ నా జీవితంలో ప్రవేశించకపోవటమే మేలనిపిస్తోంది. నిన్న నువ్వు చెప్పిందాన్నిబట్టి, అరుణ ఆ కలిమిలో ఈనాడు స్వర్గం చూస్తోంది. నాకు తగిన అంతస్తులో, కల్యాణితో నేను స్వర్గాన్ని చూస్తున్నాను. ఆ అంతస్తుల తేడా నువ్వానాడు గుర్తించ గలిగావు కాబట్టే నా జీవితం ఈ నాడింత హాయిగా ఉందని పిస్తోంది!"

వాత్సల్యంగా రామకృష్ణ తలమీద చెయ్యివేసింది లలితమ్మ. ఆమెకు చప్పున అరుణ గుర్తుకువచ్చింది! తనకు ఈ ఇద్దరూ రెండు కళ్ళు! ఈ రెండుకళ్ళకూ మధ్యవున్న తను ముక్కులాంటిది! ఈ ముక్కే మధ్యన లేకుంటే, ఈ రెండు కళ్ళూ కలిసి, ముఖాన్నే వికృతం చేసేవేమో!

అరుణ, రామకృష్ణ అనే ఈ సమాంతర రేఖల్ని అలా ఎడంగా ఉంచటమే మేలయింది.

కలిమిలో పుట్టి పెరిగిన అరుణ కలిమితో, చెలిమిగల భర్తతో సుఖపడుతోందీనాడు!

బాధ్యతాయుతమైన సామాన్య కుటుంబంలో పుట్టి పెరిగిన రామకృష్ణ, అలాంటి సంప్రదాయంలో నుంచి వచ్చిన కల్యాణిని వివాహం చేసుకుని, జీవితాన్ని అనురాగపు కలిమితో నింపుకున్నాడు! వారిద్దరి అంతస్తులూ సమాంతరాలు! తను వాటిని కలిపి వారిద్దరి జీవితాలూ వికృతం చెయ్యలేదు. సమాంతర రేఖలని కలపాలని వృథా ప్రయత్నించేస్తే అవి వక్రరేఖలుగా మారుతాయి. ఈనాడు ఇద్దరికిద్దరూ సుఖపడ్తున్నారు! భగవాన్! అంతే చాలు!

"ఏమిటక్కయ్యా! ఆలోచిస్తున్నావ్?" మెల్లగా అడిగాడు రామకృష్ణ అలాగే వ్రేళ్ళతో సున్నితంగా ఆమె పాదాలు రాస్తూ!

"ఏంలేదు కృష్ణా! నాదేముందిరా! ఆ దేవుడి దయ!"

వాకిట్లో పిల్లలిద్దరూ కాల్చిన సీమటపాకాయ "ఢాం" అంది ఆమె మాటలకు ప్రతిగా.